

بررسی رابطه‌ی باورهای مذهبی و شادکامی با موفقیت تحصیلی در دانشجویان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز

مهدی سیاح برگرد: عضو هیأت علمی و مدیر مرکز مطالعات توسعه‌ی آموزش پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز، اهواز، ایران.

آیه کیانی*: دانشجوی پزشکی، دانشکده‌ی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز، اهواز، ایران.

علیرضا اولی‌پور: عضو هیأت علمی و مدیر تحصیلات تکمیلی، دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز، اهواز، ایران.

سید عابدین حسینی آهنگری: عضو هیأت علمی، دانشکده‌ی علوم پزشکی آبادان، آبادان، ایران.

احمد حیدری: دانشجوی کارشناسی‌ارشد آمار زیستی، دانشکده‌ی بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز، اهواز، ایران.

چکیده: امروزه برخلاف چندین دهه‌ی قبل که آدمی را موجودی سه‌بعدی متشکل از زیست، روان و اجتماع می‌دانستند، بعد چهارمی هم بدان افزوده‌اند و آن بعد، بعد معنوی است. دین و مذهب در زندگی تمامی افراد جامعه به‌خصوص دانشجویان تأثیرگذار است. با توجه به اینکه میزان پیشرفت و افت تحصیلی یکی از معیارهای کارایی نظام آموزشی است، کشف متغیرهای تأثیرگذار بر عملکرد تحصیلی، به شناخت بهتر و پیش‌بینی متغیرهای مؤثر در نظام آموزشی می‌انجامد. بسیاری از تحقیقات نشان می‌دهد که شادکامی و دین‌باوری باعث بهبود عملکرد تحصیلی می‌شوند. مطالعه‌ی حاضر به روش اپیدمیولوژیک تحلیلی در سال ۱۳۹۲ در بین ۲۰۰ دانشجوی پزشکی ورودی سال‌های ۱۳۸۶ تا مهرماه ۱۳۹۱ دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز انجام شده است. در این مطالعه از ۲ پرسشنامه‌ی جهت‌گیری مذهبی و شادکامی آکسفورد و میانگین معدل دو نیم‌سال گذشته‌ی دانشجویان استفاده شد و اطلاعات حاصل از آن‌ها با نرم‌افزار SPSS آنالیز شد و برای ارتباط‌سنجی بین متغیرها از ضریب همبستگی پیرسون استفاده گردید. یافته‌ها نشان داد که روی آوردن به مذهب و موفقیت تحصیلی در دخترها بیشتر از پسرها است. بین شادکامی و باورهای مذهبی در مردان و زنان و بین موفقیت تحصیلی و باورهای مذهبی در زنان ارتباط مثبت معناداری دیده شد. با توجه به یافته‌های فوق می‌توان با تقویت باورهای مذهبی دانشجویان پزشکی به‌ویژه خانم‌ها به پیشرفت تحصیلی آن‌ها کمک کرد و با روی آوردن بیشتر دانشجویان به مذهب از آنان افرادی شادتر ساخت.

واژگان کلیدی: باورهای مذهبی، شادکامی، موفقیت تحصیلی.

*نویسنده‌ی مسؤؤل: دانشجوی پزشکی، دانشکده‌ی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز، اهواز، ایران.

(Email: ayehekiani69@yahoo.com)

مقدمه

امروزه برخلاف چندین دهه‌ی قبل که آدمی را موجودی سه‌بعدی متشکل از زیست، روان و اجتماع می‌دانستند، بعد چهارمی هم بدان افزوده‌اند و آن بعد، بعد معنوی است. اهمیت معنویت و رشد معنوی در چند دهه‌ی گذشته به صورتی فزاینده توجه روان‌شناسان و متخصصان بهداشت روانی را به خود جلب کرده است. پیشرفت علم روان‌شناسی از یک سو و ماهیت پویا و پیچیده‌ی جوامع جدید از سوی دیگر، باعث شده است که نیازهای معنوی بشر نسبت به خواسته‌ها و نیازهای مادی پررنگ‌تر جلوه کنند. انسان همواره به دین نیازمند بوده است؛ زیرا بشر از همان آغاز زندگی خود به حامی مقتدر و تکیه‌گاهی نیرومند احساس نیاز می‌کرده است (حبیب‌وند، ۱۳۸۷). در واقع دین، نیرویی روانشناختی است که می‌تواند بر روی نتایج اعمال و زندگی انسان تأثیر بگذارد. مطالعات تاریخی نشان می‌دهند که نیایش و دعا به عنوان یک واقعیت موجود در جهان هستی، از آغاز پیدایش انسان مطرح بوده و مردم برای رسیدن به کمال از آن استفاده می‌کرده‌اند. اصولاً ایمان تأثیر زیادی در نفس انسان دارد، چرا که اعتماد به نفس و قدرت او را در برابر سختی‌های زندگی افزایش داده و احساس امنیت و آرامش را در او ایجاد کرده و آسودگی خاطر او را رقم می‌زند (بخشایش، ۱۳۹۰). اعتقاد بر این است که در ایمان به خدا، نیروی عجیبی وجود دارد که نوعی قدرت معنوی به انسان مؤمن می‌بخشد و در تحمل مشکلات زندگی به او کمک می‌کند. ویلیام جیمز، یکی از پیشگامان طرح این واقعیت در روان‌شناسی، معتقد است: «بدون شک ایمان، مؤثرترین درمان اضطراب است؛ ایمان نیرویی است که برای کمک به انسان در زندگی لازم است. نداشتن ایمان، هشدار می‌دهد که ناتوانی انسان را در برابر سختی‌های زندگی اعلام می‌کند». برخلاف عقاید گذشته که دین را مانع پیشرفت علم و عقل می‌دانستند و آن را سدی در برابر اخلاق راستین می‌شناختند، دین به مؤمنان می‌آموزد که چگونه با مجموعه‌ی عظیم جهان و قوانین آن، سازگار شوند. این سازگاری باعث افزایش اعتماد به نفس و رضایت فرد می‌شود (حبیب‌وند، ۱۳۸۷). در ملل غربی نیز والدین به کلیسا به عنوان محلی برای شخصیت‌سازی کودکان و پیشرفت آنان نگاه می‌کنند و زوج‌های دارای کودکان در حال رشد بیشترین میزان شرکت در مراسم مذهبی را دارند، زیرا اعتقاد دارند که دریافت راهنمایی‌های اخلاقی-مذهبی برای کودکان الزامیست. علاوه بر آن صدها مقاله جامعه‌شناختی و روان‌شناختی و پزشکی تأثیر

مثبت مذهب روی پیامدهای آموزشی را به اثبات رسانده است. بنابراین دین و مذهب در زندگی تمامی افراد جامعه بخصوص دانشجویان تأثیرگذار است (شیشو، ۲۰۱۳). آن‌ها از هوشمندترین و مؤثرترین افراد جامعه و سازندگان فردای کشور در زمینه‌های سیاسی، اقتصادی و اجتماعی بوده و نسبت قابل توجهی از جوانان را تشکیل می‌دهند. افراد این گروه، تحت فشارهای مختلف درسی و روانی قرار دارند و مسائل مختلف اجتماعی را تجربه می‌کنند و بدیهی است که به دلیل ناپختگی و عدم تجربه از یک سو و شدت و فراوانی فشارهای روانی از سوی دیگر، بیش از سایر اقشار جامعه درگیر مشکلات گوناگون می‌گردند. نارضایتی، ناامیدی، ناکامی و خشونت، روابط بین فردی ضعیف و احساسات منفی عواملی هستند که می‌توانند عملکرد آن‌ها را شدیداً تحت تأثیر قرار دهند. طبق اکثر مطالعات انجام شده این عوامل منفی می‌توانند، تحت تأثیر باورهای مذهبی و اعتقاد به دین کم رنگ شده و در نتیجه پیشرفت دانشجویان میسر گردد (حبیب‌وند، ۱۳۸۷). موفقیت تحصیلی دانشجویان، یکی از شاخص‌های مهم در ارزیابی آموزش هر جامعه است و تمام کوشش‌های نظام آموزشی در واقع برای پوشاندن جامعه‌ی عمل به این امر است. به عبارتی سرنوشت فرد، رشد و تکامل موفق وی و جایگاه او در جامعه برای نظام آموزشی مهم بوده و این نظام انتظار دارد که فرد در جوانی گوناگون اعم از جنبه‌های شناختی و کسب مهارت و توانایی و نیز در ابعاد شخصیتی، عاطفی و رفتاری، آنچنان که باید پیشرفت و تعالی یابد. با توجه به اینکه وضعیت تحصیلی یکی از معیارهای کارایی نظام آموزشی است، کشف و بررسی متغیرهای تأثیرگذار بر عملکرد تحصیلی، به شناخت بهتر متغیرهای مؤثر در نظام آموزشی و در نتیجه پیشرفت تحصیلی می‌انجامد. بنابراین بررسی متغیرهایی که با پیشرفت و موفقیت تحصیلی رابطه دارد، یکی از موضوعات اساسی تحقیق در نظام آموزشی است.

شادکامی اصطلاحی علمی است که ارزیابی افراد از زندگی‌شان را نشان می‌دهد. افراد می‌توانند زندگی‌شان را به صورت قضاوت کلی (مانند رضایتمندی از زندگی یا احساس خرسندی) یا به صورت ارزیابی از حیطه‌های خاص و مختلف زندگی (مانند ازدواج یا کار) یا احساسات هیجانی خود در رابطه با وقایع اخیر (هیجانان خوشایند، که از ارزیابی‌های مثبت تجربیات فردی ناشی می‌شود و سطوح پایین احساسات ناخوشایند که از ارزیابی‌های منفی تجربیات فردی ناشی می‌شود) مورد بررسی و ارزیابی قرار دهند. بسیاری از تحقیقات نشان می‌دهند که شادکامی

پزشکی و دشواری دروس آن‌ها و حضور آن‌ها در بیمارستان‌ها و مشاهده صحنه‌های غم‌انگیز و درد و رنج مردم که با تأثیر بر روحیه‌ی دانشجویان بر موفقیت تحصیلی آن‌ها هم اثر می‌گذارد و همچنین با توجه به تأثیر باورهای مذهبی در رابطه‌ی پزشک و بیمار که سبب افزایش حس همدردی پزشک و همکاری بیمار می‌گردد، این نوع مطالعه در خصوص دانشجویان پزشکی می‌تواند بسیار مفید باشد و قدمی هر چند کوچک در جهت مرتفع کردن مشکلات این قشر مهم و آینده‌ساز جامعه بر دارد.

روش کار

مطالعه‌ی حاضر یک مطالعه‌ی اپیدمیولوژیک از نوع تحلیلی است که در سال ۱۳۹۲ به منظور بررسی رابطه‌ی باورهای مذهبی و شادکامی با موفقیت تحصیلی دانشجویان پزشکی ورودی سال‌های ۱۳۸۶ تا مهرماه ۱۳۹۱ دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز انجام شده است. در این مطالعه از ۲ پرسشنامه به شرح زیر استفاده شد: ۱- پرسشنامه جهت‌گیری مذهبی: این پرسشنامه توسط بهرامی احسان در سال ۱۳۸۰ و در ۴۵ ماده ساخته شده است و در آن از مقیاس ۵ درجه‌ای لیکرت استفاده شده است. مجموعه مواد آزمون از دو عامل "روی آوردن به مذهب" و عامل "سازمان ناپاافتگی مذهبی" تشکیل شده است. مواد مربوط به عامل روی آوردن به مذهب در پرسشنامه می‌باشد و مجموعه مواد مربوط به عامل دوم می‌باشد. در تحقیق پاشا و کمائی در سال ۱۳۸۳ پایایی این ابزار به روش آلفای کرونباخ برای عامل روی آوردن به مذهب $0/8$ ($r=0/8$) و برای عامل سازمان ناپاافتگی مذهبی $0/88$ ($r=0/88$) و برای کل مقیاس جهت‌گیری مذهبی $0/89$ ($r=0/89$) می‌باشد. در تحقیق بهرامی در سال ۱۳۸۰ روایی این آزمون تأیید شده است.

۲- پرسشنامه‌ی شادکامی آکسفورد: این پرسشنامه در سال ۱۹۸۹ توسط آرجیل و لو تهیه شده است و دارای ۲۹ ماده می‌باشد و ۵ حیطه‌ی: رضایت، خلق مثبت، سلامت، کارآمدی و عزت نفس را می‌سنجد. خرده‌مقیاس رضایت شامل یازده ماده، خرده‌مقیاس خلق مثبت شامل هشت ماده، خرده‌مقیاس سلامتی شامل ۶ ماده، خرده‌مقیاس کارآمدی دارای ۴ ماده و خرده‌مقیاس عزت نفس دارای ۲ پرسش می‌باشد. همچنین ماده‌ی شماره‌ی ۸ در عامل‌های رضایت و سلامت و نیز ماده‌ی شماره‌ی ۱۴ در عامل‌های رضایت و خلق مثبت به صورت مشترک محاسبه می‌شوند.

(هیجان مثبت، رضایت از زندگی، ونبود هیجان‌نا منفی) و دین‌باوری به عنوان عوامل اصلی کاهش افسردگی، کاهش احساس گناه و ملامت، افزایش توان و انگیزه، افزایش تمرکز، و افزایش توانایی‌های ذهنی، جسمی و شناختی باعث بهبود وضعیت تحصیلی می‌شوند. البته لازم به ذکر است که برخی مطالعات ارتباط معنی‌داری را بین شادکامی و عملکرد تحصیلی نشان نمی‌دهند (حبیب‌وند، ۱۳۸۷؛ تمنایی‌فر و همکاران، ۱۳۹۰؛ رئیس‌ی و همکاران، ۱۳۹۱). در ایجاد شادمانی عوامل بسیاری مؤثر شناخته شده‌اند مانند: ثروت، سلامتی، مذهب و دین‌باوری، حمایت اجتماعی، اشتغال، تفریح و غیره. با توجه به این که ما در یک کشور مذهبی زندگی می‌کنیم و اعتقادات مذهبی و عمل بر اساس آموزه‌های دینی در فرهنگ ما اهمیت ویژه‌ای دارد، دین‌داری از جمله عوامل تأثیرگذار بر شادمانی است (قمری، ۱۳۸۹). مطالعه‌ای در دانشگاه ایالت کالیفرنیا با موضوع تأثیر مشارکت‌های مذهبی روی دستاوردهای علمی کودکان شهری و روستایی انجام شد که مشخص شد کودکان خیلی مذهبی، چه شهری چه روستایی به سطوح علمی بالاتری نسبت به کودکان کمتر مذهبی می‌رسند و عملکرد بهتری دارند (جینس، ۲۰۰۳). برعکس، در مطالعه‌ی دیگری نشان داده شد که با افزایش اعتقادات مذهبی، اختلالات ذهنی، شکایت‌های جسمی، روابط فردی، وسواس عملی، افسردگی، اضطراب، حالات تهاجمی و عملکرد دانشگاهی و علمی کاهش می‌یابد (رسولی و همکاران، ۲۰۱۰). همچنین برخی مطالعات ارتباط معنی‌داری را بین باورهای مذهبی و عملکرد تحصیلی نشان نمی‌دهند (حیدری، ۱۳۸۸).

با توجه به اهمیت عدم موفقیت تحصیلی دانشجویان، نه به‌عنوان یک مشکل شخصی بلکه به‌عنوان یک مشکل اساسی اجتماعی، که مسائل ناشی از آن در آینده گریبان‌گیر جامعه خواهد شد، ما مطالعه‌ای را با عنوان رابطه‌ی باورهای مذهبی و شادکامی با موفقیت تحصیلی دانشجویان پزشکی در شهر اهواز انجام داده و اثر باورهای مذهبی، شادکامی و جنسیت دانشجویان را بر معدل آنان به عنوان شاخصی از موفقیت تحصیلی سنجیدیم چراکه پیش از آن هیچ مطالعه‌ی مشابهی در دانشجویان پزشکی در شهر اهواز صورت نگرفته است و سایر مطالعات مربوط به دانشجویان غیر پزشکی دانشگاه‌های آزاد اسلامی می‌باشد. در حالی که با توجه به شرایط متفاوت دانشجویان

باورهای مذهبی: با توجه به مقدار $p\text{-value} = 0/001$ که کمتر از $0/05$ است، پس فرض برابری میانگین بین دو گروه رد می‌شود، یعنی دو گروه از نظر باورهای مذهبی اختلاف معنی‌داری دارند (جدول ۱). با توجه به میانگین نمرات، روی آوردن به مذهب در دخترها بیشتر است. شادکامی: با توجه به مقدار $p\text{-value} = 0/146$ که بیشتر از $0/05$ است، پس فرض برابری میانگین بین دو گروه رد نمی‌شود، یعنی دو گروه از نظر شادکامی اختلاف معنی‌داری ندارند (جدول ۱).

موفقیت تحصیلی: با توجه به مقدار $p\text{-value} = 0/007$ که کمتر از $0/05$ است، پس فرض برابری میانگین بین دو گروه رد می‌شود یعنی دو گروه از نظر موفقیت تحصیلی اختلاف معنی‌داری دارند (جدول ۱). با توجه به میانگین داده‌ها، دخترها میانگین نمرات بالاتری دارند. برای بررسی ارتباط (همبستگی) متغیرها باهم نیز در صورت وجود نرمالیتی از ضریب همبستگی پیرسون و در غیر این صورت از ضریب همبستگی اسپیرمن استفاده شده است. با توجه به نرمال بودن داده‌ها ($p\text{-value} > 0/05$) از پیرسون استفاده شده است.

جدول شماره ۲: بررسی ارتباط متغیرها با هم در کل جمعیت

		موفقیت تحصیلی	باورهای مذهبی	شادکامی
موفقیت تحصیلی	همبستگی پیرسون	۱	۰/۲۲۶	۰/۰۹۰
	Sig. (2-tailed)		۰/۰۰۱	۰/۲۰۶
باورهای مذهبی	همبستگی پیرسون	۰/۲۲۶	۱	۰/۵۲۸
	Sig. (2-tailed)	۰/۰۰۱		۰/۰۰۰
شادکامی	همبستگی پیرسون	۰/۰۹۰	۰/۵۲۸	۱
	Sig. (2-tailed)	۰/۲۰۶	۰/۰۰۰	

بین موفقیت تحصیلی و باورهای مذهبی ارتباط معنی‌داری دیده شد ($\text{pearson} = 0/226$ و $p\text{-value} = 0/001$) ولی بین شادکامی و موفقیت تحصیلی ارتباط معنی‌دار دیده نشد ($\text{pearson} = 0/090$ و $p\text{-value} = 0/206$). همچنین بین شادکامی و باورهای مذهبی رابطه معنی‌داری وجود دارد ($\text{pearson} = 0/528$ و $p\text{-value} = 0/000$) (جدول ۲). برای بررسی ارتباط (همبستگی) متغیرها باهم "به تفکیک جنسیت" نیز در صورت وجود نرمالیتی از ضریب همبستگی پیرسون و در غیر این صورت از ضریب همبستگی اسپیرمن استفاده شده است. با توجه به نرمال بودن داده‌ها ($p\text{-value} < 0/05$) از پیرسون استفاده می‌کنیم.

علی‌پور و نوربالا در سال ۱۳۷۸ در ایران پایایی این آزمون را با روش تصنیف به کمک روش اسپیرمن براون $(r = 0/92)$ گزارش کردند. همچنین روایی آن را به روش آلفای کرونباخ $(\alpha = 0/93)$ به دست آوردند. پرسشنامه‌ها پس از تکثیر در سال ۱۳۹۲ در بین ۲۰۰ نفر از دانشجویان پزشکی که با روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای انتخاب شدند، توزیع گردید. به منظور تعیین موفقیت تحصیلی از میانگین معدل دو نیمسال گذشته دانشجویان استفاده شد. داوطلبان از بین کسانی که مایل به شرکت در مطالعه بودند، انتخاب شدند. انگیزه و هدف انجام مطالعه برای شرکت‌کنندگان توضیح داده شد. پس از آن پرسشنامه‌ها جمع‌آوری و اطلاعات موجود در آن‌ها با نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۲ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. از آمار توصیفی از جمله: فراوانی، میانگین و انحراف معیار برای توصیف وضعیت آزمودنی‌ها و متغیرهای مورد مطالعه و از ضریب همبستگی پیرسون و t مستقل برای آزمون فرضیه‌های تحقیق استفاده شد. سطح معنی‌داری برای آزمون‌های فوق $0/05$ در نظر گرفته شد.

نتایج

تعداد کل دانشجویان شرکت‌کننده در مطالعه، ۲۰۰ نفر بود که از این تعداد ۵۰٪ زن و ۵۰٪ مرد بوده‌اند. بیشترین و کمترین نمره در کل جمعیت به ترتیب برای شادکامی ۸۶، برای باورهای مذهبی ۲۰۷ و برای موفقیت تحصیلی ۱۸/۰۴ بوده است. میانگین و انحراف معیار در متغیر شادکامی در مجموع آزمودنی‌ها به ترتیب برابر $49/92$ و $14/174$ ، در متغیر باورهای مذهبی برابر $152/70$ و $18/52$ و در متغیر موفقیت تحصیلی به ترتیب $15/728$ و $0/998$ می‌باشد. میانگین نمرات به تفکیک جنسیت در مردان برای شادکامی $48/46$ ، باورهای مذهبی $148/26$ و برای موفقیت تحصیلی $15/539$ بوده است. این اعداد به ترتیب در زنان: $51/38$ ، $157/15$ و $15/916$ به دست آمده است.

جدول شماره ۱- مقایسه‌ی متغیرها در زنان و مردان

		t-test برای برابری میانگین‌ها		
		t	df	Sig. (2-tailed)
باورهای مذهبی	فرض برابری واریانس‌ها	-۳/۴۸۷	۱۹۸	۰/۰۰۱
شادکامی	فرض برابری واریانس‌ها	-۱/۴۶۱	۱۹۸	۰/۱۴۶
موفقیت تحصیلی	فرض برابری واریانس‌ها	-۲/۷۱۴	۱۹۸	۰/۰۰۷

جدول شماره ۳- بررسی ارتباط متغیرها با هم به تفکیک

جنسیت در مردان

		موفقیت تحصیلی	باورهای مذهبی	شادکامی
موفقیت تحصیلی	همبستگی پیرسون	۱	۰/۱۶۵	۰/۰۹۴
	Sig. (2-tailed)		۰/۱۰۰	۰/۳۵۲
باورهای مذهبی	همبستگی پیرسون	۰/۱۶۵	۱	۰/۵۹۴
	Sig. (2-tailed)	۰/۱۰۰		۰/۰۰۰
شادکامی	همبستگی پیرسون	۰/۰۹۴	۰/۵۹۴	۱
	Sig. (2-tailed)	۰/۳۵۲	۰/۰۰۰	

بین موفقیت تحصیلی و باورهای مذهبی در مردان ارتباط معنی‌داری وجود ندارد ($\text{pearson}=0/165$) و همچنین بین شادکامی و موفقیت تحصیلی در مردان ارتباط معنی‌دار دیده نشد ($\text{p-value}=0/100$ و $\text{pearson}=0/094$). بین شادکامی و باورهای مذهبی آن‌ها ارتباط معنی‌داری وجود دارد ($\text{pearson}=0/594$ و $\text{p-value}=0/000$) (جدول ۳).

جدول شماره ۴- بررسی ارتباط متغیرها با هم به تفکیک

جنسیت در زنان

		موفقیت تحصیلی	باورهای مذهبی	شادکامی
موفقیت تحصیلی	همبستگی پیرسون	۱	۰/۲۱۲	۰/۰۵۳
	Sig. (2-tailed)		۰/۰۳۴	۰/۶۰۰
باورهای مذهبی	همبستگی پیرسون	۰/۲۱۲	۱	۰/۴۴۶
	Sig. (2-tailed)	۰/۰۳۴		۰/۰۰۰
شادکامی	همبستگی پیرسون	۰/۰۵۳	۰/۴۴۶	۱
	Sig. (2-tailed)	۰/۶۰۰	۰/۰۰۰	

بین موفقیت تحصیلی و باورهای مذهبی در زنان ارتباط معنی‌داری دیده شد ($\text{pearson}=0/212$) و آنها ارتباط معنادار دیده نشد ($\text{p-value}=0/034$ و $\text{pearson}=0/053$) و همچنین بین شادکامی و باورهای مذهبی زنان ارتباط معنی‌داری وجود دارد ($\text{pearson}=0/446$ و $\text{p-value}=0/000$) (جدول ۴).

بحث و نتیجه‌گیری

تربیت نیروی انسانی کارآمد و مؤثر از جمله وظایف اصلی دانشگاه‌ها به حساب می‌آید و توجه به کیفیت آموزش نیز از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است. افزایش کیفیت نظام آموزشی به عنوان یکی از مؤثرترین عوامل در توسعه‌ی کشورها محسوب می‌شود. افت تحصیلی دانشجویان یکی از مشکلات عمده در کیفیت مراکز آموزش عالی کشور محسوب می‌شود که به دلیل اتلاف وقت و هزینه‌های جاری و ایجاد مسائل و مشکلات روانی و اجتماعی برای دانشجویان از اهمیت زیادی برخوردار بوده و عدم کنترل آن موجب پایین آمدن سطح علمی و کارایی

کشور در سال‌های آتی خواهد شد و علاوه بر مشکلاتی که برای دانشجویان و خانواده‌ی وی ایجاد می‌نماید، خسارت فراوانی را نیز برای جامعه و کشور در پی خواهد داشت. نتایج این مطالعه نشان داد که بین باورهای مذهبی و موفقیت تحصیلی در کل جمعیت رابطه‌ی معنی‌دار وجود دارد، یعنی هرچه روی آوردن فرد به مذهب بیشتر باشد، در تحصیل نیز موفق‌تر خواهد بود. این نتیجه با یافته‌های حبیب‌وند (۱۳۸۹) و جینس (۲۰۰۳) و شیشو ژانگ (۲۰۱۳) هماهنگ است که در آن نشان داده‌اند، هرچه جهت‌گیری مذهبی دانشجویان بالا باشد، پیشرفت تحصیلی آن‌ها افزایش می‌یابد. اما با مطالعه‌ی رسولی و حسینیان (۲۰۱۲) و حیدری و همکاران (۱۳۸۸) هماهنگ نیست. شاید علت رابطه‌ی مثبت مذهب و موفقیت تحصیلی، توصیه‌ی صریح دین به علم‌آموزی و تفکر باشد. همچنین اعتقادات مذهبی با ایجاد گرایش‌های مثبت و افزایش توان و مقاومت و صبر فرد در برابر مشکلات، تحمل سختی‌ها را آسان نموده و تأثیر عوامل منفی روی تحصیل فرد را کاهش می‌دهد. همچنین نتایج تحقیق حاضر نشان داد که بین شادکامی و موفقیت تحصیلی هم در کل جمعیت و هم به تفکیک جنسیت در دخترها و پسرها ارتباط معنی‌داری وجود ندارد. این یافته با نتیجه‌ی پژوهش تمنایی‌فر و همکاران (۱۳۹۰) و رئیس‌ی و همکاران (۱۳۹۱) هماهنگ است، اما با نتایج شریفی و همکاران (۱۳۸۹) هماهنگ نیست. در تبیین این یافته نقش فرهنگ قابل توجه است. شادکامی به گونه‌های مختلف در هر فرهنگ مفهوم‌سازی شده است. در جوامع فردگرا، فرد آزاد است، ولی در جوامع جمع‌گرا تأکید بیشتر روی اهمیت گروه و روابط اجتماعی است و از آنجایی که در محیط دانشگاه دانشجویان از فرهنگ‌های متفاوتی هستند و شادکامی آن‌ها وابسته به فرهنگ آن‌ها است، این نتیجه دور از انتظار نیست. در این مطالعه بین شادکامی و باورهای مذهبی هم در کل جمعیت و هم به تفکیک در دخترها و پسرها رابطه‌ی معنی‌دار وجود دارد به این صورت که هرچه روی آوردن فرد به مذهب بیشتر باشد، شادکامی وی نیز بیشتر خواهد بود. این نتیجه با یافته‌های قمری (۱۳۸۹) هماهنگ است. دین‌داری باعث افزایش آرامش فرد و ساده‌زیستی و رضایت فرد از داشته‌های خود می‌شود و در نتیجه چنین فردی از زندگی خود لذت بیشتری می‌برد و شادکام‌تر خواهد بود. به علاوه، اعتقادات مذهبی صبر و تحمل فرد در برابر مشکلات را بالا برده و توکل بیشتر به خداوند و احساس حضور در پیشگاه او، باعث کاهش استرس و ناراحتی افراد

Jeynes, W 2003, The effect of religious commitment on the academic achievement of urban and other children, California state university, *Education and urban society*, Vol.36, No.1, Pp.44-62.

Raisi, M, Ahmari Tehran, H, Heidari, S, et al 2013, Relationship between spiritual intelligence, happiness and academic achievement in students of Qom University of Medical Sciences, *Iranian Journal of Medical Education*, Vol.13, No.5, Pp.431-440.

Rasouli, A, Hosseinian, S 2012, Study of relationship between religious considerations and identity with mental disorders and educational activity of students in Islamic Azad University of Mahabad, *Scolars research library, Annals of biological research* Vol. 3, No.7, Pp. 3448-3454.

Sharifi, K, Sooki, Z, Taghribi, Z, et al 2010, Happiness and its related factors among the students of Kashan university of medical sciences in 2006-7, Feyz, *Journal of Kashan University of Medical Sciences*, Vol.14, No. 1, Pp. 62-69.

Shishu, Z 2013. Religious participations and educational attainment: An empirical investigation, University of Incarnet Word, USA, Available at: <http://cdn.intechopen.com/pdfs/34152/InTech>.

Tamannaifar, MR, Salami, M, Abadi, F, et al 2011, The relationship between mental health and happiness with academic success of university students, *Culture in Islamic University*, Vol. 15, No.2, Pp.46-63.

می‌شود. با توجه به یافته‌های فوق می‌توان با تقویت باورهای مذهبی دانشجویان به‌ویژه خانم‌ها به پیشرفت تحصیلی آن‌ها کمک کرد و با روی آوردن بیشتر دانشجویان به فعالیت‌های مذهبی از آنان افرادی شادتر و رضایتمندتر ساخت.

References

Asgari, P 2000, *Guide of psychologig tests*, Ahwaz Islamic Azad University.

Bahrami Ehsan, H 2003, Relationship between religious tendency, anxiety and self reverence, *Journal of psychology*, Vol.6, No.4, Pp.336-347.

Bakhshayesh, A 2011, Study of relationship between trust in God, self-esteem and academic achievement in students, *Psychology and Religion*, Vol.4, No.2, Pp.79-98.

Ghamari, M 2000, Study of relationship between religiosity and happiness consider to sexuality and marital state in students, *Psychology and Religion*, Vol.3, No.3, Pp.75-91.

Habibvand, A 1999, Relationship between religious tendency with mental disorders and academic achievement, *Psychology and Religion*, Vol.1, No.3, Pp.79-107.

Heidari A, Asgari P, Marashian F, et al 1999, Relationship between educational stressors, religious thinking and mental health with educational performance, *New findings in psychology*, Vol.2, No.6, Pp.30-42.

Examine the Relationship between Religious Beliefs and Happiness with Academic Achievement in Medical Students at Ahwaz Jundishapur University of Medical Sciences

Mehdi Sayyah Bargard¹

Ayeh Kiani^{2,*}

Alireza Olapour³

Seyed Abedin Hoseini Ahangari⁴

Ahmad Heidari⁵

¹: Faculty member, Education Development Center, Ahwaz Jundishapur University Of Medical Sciences, Ahwaz, Iran.

²: Medical Student, School of Medicine, Ahwaz Jundishapur University Of Medical Sciences, Ahwaz, Iran.

³: Faculty member, Manager Education Complementary, Ahwaz Jundishapur University Of Medical Sciences, Ahwaz, Iran.

⁴: Faculty member, Abadan School of Medical Sciences, Abadan, Iran.

⁵: M.A. in Biostatistics, Department of Biostatistics and Epidemiology, School of Health, Ahwaz Jundishapur University Of Medical Sciences, Ahwaz, Iran.

Abstract: Nowadays in contrast to previous decades that man was distinguished as a 3-dimensional being consist of biology, psych and society, then a 4th dimension added and that is moral aspect of human. In addition, Religion plays an impressive role in life of every member of society especially students. As success and failing in education is one of the scales that shows the effectiveness of educational system; so finding the effective variables on educational performance leads to better cognition and prediction of variables in educational system. Furthermore, many investigations showed that happiness and religious beliefs lead to educational progress. Hence, present study was held in 1392 among 200 medical students accepted between 1386 to 1st academic semester in 1391 in analytic epidemiologic way at Ahwaz Jundishapur University of Medical Sciences.. Research material consisted of 2 questionnaires including Religious Tendency and Oxford Happiness Questionnaire, and mean of 2 previous semesters averages were used. Afterwards, this data was analysed by SPSS and used Pearson correlation coefficient in order to evaluate relationship between variables. Consequently, findings showed that religious beliefs and educational success among girls were more than boys. Between happiness and religious beliefs in two genders, men and women, and between educational success and religious beliefs just among women were realized a positive significant relationship. Findings, therefore, indicated that we can help educational success in medical students specially women by enhancing religious beliefs although, besides by participating in religious activity make them happier.

Keywords : Religious Beliefs, Happiness, Educational Success.

*Corresponding author: Medical Student, School of Medicine, Ahwaz Jundishapur University Of Medical Sciences, Ahwaz, Iran.

Email: ayehkiani69@yahoo.com